

Wyrok z dnia 12 maja 2011 r.

II BU 12/10

Okres wojskowego szkolenia studentów na podstawie ustawy z dnia 30 stycznia 1959 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (jednolity tekst: Dz.U. z 1963 r. Nr 20, poz. 108) nie jest okresem składkowym w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Przewodniczący SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec, Sędziowie SN:
Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca), Romualda Spyt.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 12 maja 2011 r. sprawy z wniosku Andrzeja Ś. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o wysokość emerytury, na skutek skargi wnioskodawcy o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 15 października 2008 r. [...]

o d d a l i ł skargę.

U z a s a d n i e n i e

W sprawie o wysokość emerytury Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z 15 października 2008 r. oddalił apelację wnioskodawcy Andrzeja Ś. od wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z 2 kwietnia 2008 r., który zmienił decyzję pozwanego z 26 września 2007 r. i zaliczył wnioskodawcy do stażu (jako składkowe) okresy odbywania przeszkolenia wojskowego studentów od 1 do 15 lipca 1961 r. i od 12 lutego 1964 r. do 27 marca 1964 r. Żądanie wnioskodawcy obejmowało okres od 12 września 1960 r. lub od 1 lipca 1960 r. do 27 marca 1964 r., to jest od rozpoczęcia do zakończenia szkolenia wojskowego w studium wojskowym. Ustalono, że wnioskodawca 1 września 1959 r. podjął naukę w pomaturalnej Państwowej Szkole Morskiej w G., która trwała trzy i pół roku. Naukę przerwał 19 stycznia 1960 r. i ponownie rozpoczął

1 września 1960 r., a ukończył 10 lutego 1964 r. jako technik nawigator morski. W trakcie nauki odbywał szkolenie wojskowe uczniów. Od 1 do 15 lipca 1961 r. odbywał przeszkolenie wojskowe w Ośrodku Szkolenia Specjalistów Morskich. Od 12 lutego do 27 marca 1964 r. miał przeszkolenie wojskowe w Wyższej Szkole Marynarki Wojennej, otrzymał stopień mata podchorążego rezerwy i został przeniesiony do rezerwy w wyniku odbycia wojskowego szkolenia studentów. Odbył łącznie 59 dni zastępczej służby wojskowej, co wykazuje książeczka wojskowa. Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowiły przepisy art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (dalej: ustawa z 1998 r.), art. 65 ust. 3, art. 66 ust. 1 i art. 67 ust. 2 ustawy z 30 stycznia 1959 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (dalej: ustawa z 1959 r.), a także § 1 uchwały nr 202 Rady Ministrów z 28 czerwca 1960 r. w sprawie wojskowego szkolenia uczniów Szkoły Morskiej i Szkoły Rybołówstwa Morskiego w Gdyni (dalej: uchwała). Wnioskodawca odbył tylko 59 dni przeszkolenia wojskowego i tylko ten okres mógł być zaliczony do stażu ubezpieczeniowego. Wnioskodawca nie był studentem Wyższej Szkoły Morskiej, tylko uczniem pomaturalnej Państwowej Szkoły Morskiej. Uzyskanie stopnia mata podchorążego rezerwy było wynikiem przeszkolenia wojskowego jakie odbył w jednostce wojskowej. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu oddalenia apelacji stwierdził, iż żądanie uwzględnienia całego okresu od 12 września 1960 r. lub od 1 lipca 1961 r. do 27 marca 1964 r. jako czynnej służby wojskowej lub zastępczej służby wojskowej nie ma oparcia w przepisach. Wnioskodawca w tym okresie był uczniem pomaturalnej Państwowej Szkoły Morskiej w G. Uczył się zawodu i uzyskał po zakończeniu szkoły tytuł technika nawigatora morskiego. W czasie nauki podlegał wojskowemu szkoleniu uczniów. Odbywało się ono na zasadach ustalonych dla studium wojskowego szkół wyższych, stosownie do uchwały wydanej z delegacji art. 67 ust. 3 ustawy z 1959 r. Wnioskodawca odbywał zajęcia wojskowe raz w tygodniu. Sąd pierwszej instancji prawidłowo uwzględnił wnioskodawcy jedynie przeszkolenie wojskowe od 1 do 15 lipca 1961 r. oraz od 12 lutego do 27 marca 1964 r. (zgodnie z zapisami w książeczce wojskowej) - łącznie 59 dni. Natomiast zajęcia wojskowe odbywane raz w tygodniu stanowiły obowiązkowy przedmiot nauki objęty planami studiów (szkoły) i programami nauczania w szkole, zatem nie stanowiły czynnej służby wojskowej.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 15 października 2008 r. wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 125 ustawy z 1959 r. w związku z § 1 pkt 1 i 2 oraz § 3 uchwały w związku z art. 7 pkt 3 i

art. 65 pkt 1, 2 i 3 oraz art. 66 pkt 3 i art. 67 pkt 2 ustawy z 1959 r. oraz art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z 1998 r. „na skutek niezastosowania art. 125 ustawy z 1959 r.” oraz mylnej interpretacji uchwały. Przepis art. 125 ustawy z 1959 r. nie został zastosowany, mimo że wymienione przepisy „nakazywały jego zastosowanie”. Skarżący wniósł o stwierdzenie, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z tą regulacją.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Objęty skargą wyrok nie jest niezgodny z prawem. Okres składkowy z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, który wyznacza granice przedmiotu sprawy, to czas w którym osoba nie mogła uzyskać zwykłego okresu składkowego z tytułu pracowniczego zatrudnienia lub innego ubezpieczenia, gdyż musiała odbywać czynną służbę wojskową w Wojsku Polskim albo zastępcze formy tej służby. Mylnie twierdzi skarżący, że „ustawodawca do okresu składkowego zaliczył okres studiów w szkołach wyższych”, wszak zgodnie z art. 7 pkt 9 ustawy z 1998 r. okres nauki w szkole wyższej na jednym kierunku stanowi okres nieskładkowy.

Skarżący nie może zarzucać sprzeczności wyroku z art. 125 ustawy z 30 stycznia 1959 r. o powszechnym obowiązku wojskowym, gdyż przepis ten w chwili orzekania już nie obowiązywał i nie mógł stanowić podstawy prawnej rozstrzygnięcia w sprawie (art. 316 k.p.c.). Na podstawie tego przepisu skarżący nie nabył żadnej ekspektatywy, w szczególności do zaliczenia w przyszłości okresu wojskowego szkolenia studentów (uczniów) jako okresu składkowego do emerytury. Nie taki był bowiem przedmiot regulacji art. 125, gdyż zaliczał on tylko okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia u pracodawcy w zakresie wszelkich uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy albo od ciągłości pracy w danym zawodzie lub służbie bądź w szczególnych warunkach, od których zależy nabycie tych uprawnień. W sprawie Sądy nie stosowały tego przepisu, gdyż nie odnosi się on do ustalonego stanu faktycznego, bowiem ma on na uwadze służbę wojskową w okresie zatrudnienia, a nie wojskowe szkolenie uczniów w szkole pomaturalnej czy studentów w szkole wyższej; pomijając już to, że art. 125 w ogóle nie stanowi o jakiegokolwiek zaliczalności okresu służby wojskowej do przyszłej emerytury.

Taką samą ocenę co do zarzucanej niezgodności z prawem wyroku objętego skargą należy odnieść do pozostałych zarzutów postawionych przez skarżącego.

Skoro z art. 65 ustawy z 1959 r. jednoznacznie wynika, że zajęcia w ramach studium wojskowego były obowiązkowymi przedmiotami nauki, objętymi planami studiów i programami nauczania szkoły wyższej, to w oparciu o taką normę nie jest uprawniona argumentacja, że wojskowe szkolenie studentów było okresem czynnej służby wojskowej. Owszem zgodnie z art. 7 pkt 3 w związku z art. 43 ust. 1 pkt 2 ustawy z 1959 r. wojskowe szkolenie studentów stanowiło formę wypełnienia powszechnego obowiązku służby wojskowej, lecz w art. 6 ust. 1 pkt 4 obecnej ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie chodzi o każdą uprzednią formę wypełniania powszechnego obowiązku służby wojskowej lub obowiązku obrony, lecz o ściśle określoną - czyli o formę czynnej służby wojskowej lub okresy jej równorzędne albo okresy zastępczych form tej służby. Zgodnie z art. 43 ust. 2 pkt 2 ustawy z 1959 r. żołnierzami w czynnej służbie wojskowej byli tylko studenci odbywający przeszkolenie wojskowe w jednostkach wojskowych i tylko ta forma wypełnienia obowiązku służby wojskowej odpowiada czynnej służbie wojskowej w Wojsku Polskim, co też w sprawie zostało potwierdzone. Natomiast zaliczenie wojskowego szkolenia studentów (uczniów) nie mogło zostać uznane za służbę wojskową, skoro ustawa z 1959 r. w art. 66 wyraźnie stanowiła, że tylko w okresie przeszkolenia wojskowego studenci byli żołnierzami w czynnej służbie wojskowej. W okresie nauki w szkole mogli więc wypełnić obowiązek służby wojskowej właśnie przez udział w wojskowym szkoleniu studentów (uczniów) i w przeszkoleniu wojskowym. Wówczas po zdaniu egzaminu końcowego byli wolni od odbycia zasadniczej służby wojskowej - art. 67 ustawy z 1959 r. Innymi słowy, regulacja prawna jest klarowna i żaden z postawionych w skardze zarzutów nie pozwala stwierdzić, iżby objęty nią wyrok był niezgodny z prawem.

Nieuprawnione było również posługiwanie się - także przez pozwanego w decyzji - pojęciem „zastępczej służby wojskowej”, gdyż wówczas - w ustawie z 1959 r. - nie było takiej jak obecnie (art. 85 ust. 3 Konstytucji) formy odbywania obowiązku służby wojskowej. Skarżący nie odbywał zastępczej służby wojskowej. Nie wskazuje on przepisu, z którego wynikałoby, że odbywał zastępczą służbę wojskową. Był uczniem szkoły pomaturalnej i nie było kwestionowane, że w czasie nauki podlegał wojskowemu szkoleniu uczniów na mocy szczególnej uchwały nr 202 Rady Ministrów z 28 czerwca 1960 r. Było to rozwiązanie wyjątkowe, przyjęte w oparciu o ówczesne brzmienie art. 67 ust. 3 ustawy z 1959 r., gdyż zgodnie z tą ustawą obowiązek służby wojskowej polegał na odbywaniu wojskowego szkolenia studentów szkół wyższych. Nie zmienia to stwierdzenia, że okres nauki w szkole wyższej stanowi okres nie-

składkowy a nie okres składkowy. Szkolenie wojskowe studentów było objęte programem studiów, stąd ukończenie tego szkolenia, tak jak i samych studiów, nie stanowiło odrębnego okresu ubezpieczenia. Błędne jest przekonanie zakładające, że do spełnienia warunków okresu składkowego z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach wystarczające było spełnianie obowiązku służby wojskowej poprzez odbywanie wojskowego szkolenia studentów. Ustawa z 1959 r. miała w tym zakresie - jak wyżej wskazano - wyraźną regulację, która nie pozwala przyjąć, że okres wojskowego szkolenia studentów był okresem czynnej służby wojskowej.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 424¹¹ § 1 k.p.c.

=====